

FRANZ KAFKA | EVALD SCHORM

PROCES

Autorevole e critica d'arte

LE

FRANZ KAFKA | EVALD SCHORM PROCES

Jako pes...

Překlad:
Dramatizace:
Režie:
Úprava:

Kostýmy:
Scéna:
Hudba:
Dramaturgie:
Text sleduje:
Inspice:

OSOBY A OBSAZENÍ:

Josef K.
Stará paní Grubachová
Starý advokát Huld

1. mladá herečka
*(Slečna Búrstnerová, Mladá žena,
Velmi mladá dívka, Lenka, Hrbatá dívka)*

1. herec
(Náměstek ředitele, Vězeňský kaplan)

2. herec
(3. muž-mrškač, Ředitel kanceláří)

3. herec
*(Block, Vyšetřující soudce,
1. zaměstnanec banky)*

4. herec
(2. muž Vilda, Strýček Albert)

5. herec
*(Soudní sluha, Továrník,
2. zaměstnanec banky)*

6. herec
(1. muž František, Titorelli)

7. herec
*(Bertold, Obžalovaný pán,
3. zaměstnanec banky)*

Mladícké dívky (u Titorelliho)

Pavel Eisner
Evald Schorm
Ivan Rajmont
Ivan Rajmont
a Kateřina Šavlíková
Marta Roszkopfová
Martin Černý
Petr Kofroň
Tomáš Vůjtek
Kamila Holaňová
Vojtěch Orenič

Michal Čapka
Dana Fialková
Pavel Císovský j. h.

Tereza Dočkalová

Marek Císovský

Josef Kaluža

René Šmotek

Vladislav Georgiev

Dušan Škubal

Albert Čuba

Michal Moučka

Anna Bangoura
Aneta Červená
Karolína Hýsková
Veronika Macková*
*studentky JKGO.

FRANZ KAFKA
3. 7. 1883 Praha
3. 6. 1924 Kierling

pracoval po vystudování práv na pražské německé univerzitě jako úředník v pojišťovnictví, nejprve rok u Assicurazioni Generali a pak až do svého penzionování v roce 1922 v Dělnické úrazové pojišťovně. Díky své pílì a kvalifikaci dosáhl hodnosti vrchního tajemníka ústavu. Za svou životní

náplň však považoval psaní, které velmi obtížně dával do souladu se svými úředními povinnostmi. V roce 1917 se u něj projevil první příznaky plicní choroby, se kterou pak sedm let marně zápasil. Závěr života strávil v plicních sanatoriích v Čechách i v zahraničí, přitom však nepřestal psát. Ve své závěti požadoval, aby jeho dílo bylo spáleno, vykonavatel závěti, známý pražský spisovatel Max Brod, však toto ustanovení nenaplnil a stal se tak zakladatelem Kafkovy posmrtné literární slávy, která kulminovala po druhé světové válce. Jen zlomek díla vyšel tiskem ještě za Kafkova života (Ortel, Proměna, V kárném táboře, Venkovský lékař, Umělec v hladovění), větší část vyšla až posmrtně (především romány Proces, Zámek, Amerika).

Franz Kafka

Všichni herci se ještě podílejí i na ztvárnění dalších postav (*tří pánů z banky, tří bankovních úředníků, ředitele soudních kanceláří, obžalovaných a zatčených, soudních úředníků a pod.*)

PREMIÉRA V SOBOTU 17. ZÁŘÍ 2011 V 18.30 HODIN

EVALD SCHORM

EVALD SCHORM

15. 12. 1931 Praha - 14. 12. 1988 Praha
byl kvůli svému statkářskému původu vyloučten ze čtvrtého ročníku Vyšší hospodářské školy v Táboře a dva roky se živil jako stavební dělník a traktorista. Po základní vojenské službě se stal zpěvákem operního souboru Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého. Neúspěšně se pokoušel studovat herectví na DAMU a nakonec absolvoval režii na FAMU u profesora Otakara Vávry,

kde se sblížil s režiséry „nové vlny“ 60. let (Chytilová, Menzel, Juráček aj.), sám byl považován za jejich filozofa). Pět celovečerních filmů, které stačil do roku 1970 natočit, skončilo v normalizačním trezoru (např. Každý den odvahu, Farářův konec, Den sedmý-osmá noc). V sedmdesátých a osmdesátých letech působil jako divadelní režisér, filmových měl režimem zakázáno. Ovšem i zde se setkával s nejrůznějšími omezeními, po inscenaci Hrabalovy „Příliš hluché samoty“ dokonce následoval roční zákaz. Jeho dramaturzií Kafkova Procesu nabídl tehdejšímu uměleckému šéfovi Národního divadla Ivanu Rajmuntovi na počátku devadesátých let Schormův blízký přítel Jan Kačer. V tehdejší hektické divadelním provozu na ni nejprve nebyl čas a posléze se zdálo, že už na ni není ani doba. Dnes víme, že doba Kafkovi opět přeje, a v Komorní scéně Aréna na něj máme dokonce i čas.

Kafkův Proces je velký umělecký obraz, ostatně jako každé umělecké dílo. Na úplné objasnění a vylouštění tohoto uměleckého obrazu si po věky nikdo nemůže dělat nárok. Proto ho bude každá generace a každý tvůrce vidět po svém a v každé době bude řada lidí, kteří ho současně budou vidět jinak. Tomu není žádná pomoc. Jde o to, abychom se sami udušili inspirovat a dokázali inspirovat druhé. My chceme akcentovat všednost nebo každodenní běh života a hlavně humor tohoto běhu života, pokud to bude možné a pokud to budeme umět. Hrdina, obviněný, ať už vinen nebo nevinen, se stále sám brání a tuto obranu prohrává. Říkám hrdina vinen nebo nevinen - vinen čím - jistě ne zlými skutky nebo zločinností, ale jaká je jeho добрota, co dobrého dělá pro život? A to může i nemusí být otázka, která se týká nás všech. Nehledíme proto problémy ideologické, ale umělecké, a k tomu umění vlastně je. A neměli bychom také zapomenout, že součástí života je sen. Jedna formální stránka románu upoutává pozornost. Je to monologičnost hrdiny. Tuto monologičnost se snažíme také využít.

Evald Schorm

KAREL ŠVIHA

ŠVIHA, KAFKA, PROCES

Ve středu 4. března 1914 obvinily Národní listy v nepodepsaném článku *Národné socialistický vůdce ve službách policie* Judr. Karla Šviha, poslance a předsedu národně sociálního klubu říšských poslanců, že pod krycím jménem Wiener za 800 K měsíčně informoval pražskou státní policii o poměrech v českých politických stranách. Po tomto odhalení vypukla aféra, která otřásla českou společností a zaměstnávala český veřejný život až do vypuknutí první světové války. Předpokládalo se, že odhalení konfident spáchá sebevraždu, jak to v té době bylo zvykem, ale Šviha se pouze vzdal poslaneckého mandátu a podal žalobu na odpovědného redaktora *Národních listů* za urážku na cti. Vedení mladočeské strany, jejímž tiskovým orgánem *Národní listy* byly, proto svolalo tajnou šestičlennou porotu složenou z „nade vši pochybnost povznesených mužů různých stran“, před níž rovněž tajně vypovídala paní Marie Voldánová, zaměstnankyně pražské policie, která shromáždila kompromitující materiály proti poslanci Švihovi. Porota byla po její výpovědi přesvědčena o Švihově vině a tento názor se rozšířil napříč českým politickým spektrem. Soudní přelíčení, které začalo 13. května 1914, bylo již jen ubohou fraškou (kupříkladu Voldánová zde vůbec nevyprávěla, neboť předseda soudu zamítl její předvolání s odůvodněním, že „povinná jest zachovávatí věrně úřední tajemství“). Celý důkaz Švihova konfidentství tak stál na nepřímé výpovědi, učiněné před jakýmsi tajným tribunálem. Soudu však tento důkaz stačil a vrchní porotce po desetiminutové poradě přečetl následující verdikt: „Hlavní otázku, urazil-li dr. Heller ve článku *Národních listů* těžce na cti dra Šviha, když ho obvinil z konfidentství, zodpověděli porotci dvanácti hlasy: ano. Dodatkovou otázku, podařil-li se důkaz pravdy, že dr. Šviha je policejním konfidentem, dvanácti hlasy: ano.“ Z právního hlediska o žádný zločin nešlo, neboť Šviha spolupracoval se státními orgány, ale z hlediska morálního šlo o zločin nejtěžší.

Dodejme jen, že po válce vyšlo najevo, že pod jménem Wiener se skrýval jiný konfident, Švihovo svědomí však zcela čisté nebylo, neboť je prokázáno, že pracoval pro následníka trůnu Františka Ferdinanda, kterému dodával

▼▼▼
citlivé informace o českém politickém životě. Dnes už je Švihův proces dávno zapomenut a nikdo už se o něm ani slovem nezminí. My však budeme vědět, že po něm přesto dvě slova zbyla - průšvih a prošvihnout.

Z četných svědeckv máme doloženo, že Franz Kafka se živě zajímal o společenské dění, a je tedy nanejvýš nepravděpodobné, že by mu tato aféra unikla. Česky uměl velmi dobře a absurdní průběh procesu jej jako právníka jistě musel zaujmout. Zhruba tři měsíce po vynesení rozsudku začíná Kafka práci na svém románu *Proces*. Švihův proces mohl Kafku k jeho románu skutečně inspirovat, přinejmenším tomu nasvědčuje shoda mezi jednáním obou protagonistů „procesu“.

Náhly vpád, který jednoho dne zcela převrátil dosavadní Švihův svět, mohl postižený zpočátku považovat leda za zlý a neuvěřitelný sen. Právě ona náhlost, navíc Švihovi ohlášená telefonicky, připomíná nutkavě počátek *Procesu*, jakési nepochopitelné katastrofy, ohlášené Josefu K. jednoho rána během zdánlivě absurdního zatčení, během zdánlivého nedorozumění, jakoby ve snu.

Josef K. je tedy zatčen, může se však volně pohybovat, aféra teprve začíná. Rovněž Šviha je po vypuknutí aféry fyzicky svobodný, třebaže na něho doléhá tíha vlastní bědné existence, a zhroutí se odsuzován veřejností a ostouzen tiskem. Zůstává dokonce svoboděn po celou dobu aféry i procesu, tak jako na svobodě zůstává i Josef K. až do svého zániku.

V první kapitole Kafkova *Procesu* je výrazným Kafkovým motivem dvojice hlídačů Františka a Vildy, kteří střeží zatčeného Josefa a z nichž jeden říká o sobě a svém kolegovi Josefu K.: *my, kteří vám teď jsou ze všech vašich bližních pravděpodobně nejbližší*. Místo mystické vázanosti strážného a strážce, kata a odsouzence, tkví v pozadí Kafkovy dvojice hlídačů zřejmě mnohem reálnější základ, který může osvětlit i překvapivou narážku o bližních: také Šviha měl dostat po vypuknutí aféry dva strážce-hlídače. Šviha vypovídá, že jeho přítel Svozil mu sdělil: *chtějí tě internovat a dáti hlídat dvěma lidmi, chtějí tě nechat padnout a odloučit úplně od rodiny*.

Bohumil Nuska, Jiří Pernas:
Kafkův proces a Švihova aféra (Brno 2000)

Zločin a odsouzení Dra ŠVIHY

Vylíčení zrada konfidenta Švihy dle
steno grafických záznamů při soudním
líčení ve dnech 13. – 15. května 1914.

TITULNÍ LIST ZVLÁŠTNÍHO VYDÁNÍ NARODNÍCH
LISTŮ, PUBLIKUJÍCÍ PRŮKOL ŠVIHOVA PROCESU

Takovýchcto shod bychom mohli nalézt více, ale kromě této inspirace stojí v pozadí Kafkova Procesu i trauma z nezdařilých zasnub s Felicí Bauerovou. Kafkův vztah k instituci manželství je plný obav a nejlépe jej osvětlí následující citát: „Oženit se předpokládá jistotu a bez ní nemůže spojení jedné osamělosti s druhou osamělostí vytvořit vlast, vytvoří naopak galeje“.

23. července začíná Kafkův deníkový zápis větou „Soudní tribunál v hotelu“, vztahující se k nezdařeným zasnubám a předjímající zřejmě jeden z motivů, jež vedou k tribunálu z Procesu; je ostatně zřejmé, že Proces později v mnohém zaznamenává stopy traumat z nezdařilých zasnub. Dne 26. července návrat přes Berlín (kde se uskutečnila schůzka s Ernou Bauerovou) do Prahy. Ke dni 29. července objevuje se v deníku vyprávění o Josefu K., synu bohatého obchodníka. Na počátku srpna zřejmě počínají práce na Procesu, ale teprve 15. srpna se z deníku dovídáme, že Kafka píše a touží, aby v psaní vytrval; pokračuje práce na Procesu. Dne 21. srpna je jmenovitě uváděn Proces v souvislosti s polevením tvůrčí intenzity. Ještě 29. srpna se zmínka o psaní týká zřejmě Procesu, na němž Kafka pracuje ještě kromě dalších próz. V Kafkově životopisu Max Brod uvádí, že v září 1914 četl Kafka první kapitolu z románu Proces, v říjnu že čte prózu V kázeňském táboře. Od 15. do 19. října si Kafka bere dovolenou, kterou věnuje výhradně psaní; další práce na Procesu a ostatních prázách. Dne 2. prosince poznává Kafka ve svém deníku, že četl hlasitě povídku „In der Strafkolonie“, dne 8. prosince je uvedeno, že napsal první stránku oddílu o matce („Mutterkapitel“), vztahující se zřejmě k Procesu, a sice k fragmentu „Cesta k matce“. Románu Proces se týká i údaj, že Kafka v noci z 23. na 24. ledna 1915, při prvním setkání s Felice Bauerovou od zrušení zasnub, četl jí a ostatním přítomným „Legendu o dveřníkově“ (Před zákonem), která tvoří, jak uvedeno, duchovní svorník Procesu a je jakousi samostatnou složkou díla, ať již přičleněnou později, anebo sloužící jako původní ohnisko, k němuž ostatní materiál byl organicky připojen. (Což je míněno z hlediska tvůrčího postupu a nikoliv chronologického pořadí vzniku.)

Dne 31. prosince 1914 Kafka uvádí ve svém deníku bilanci: pracoval od srpna navzdory nespavosti, bolení hlavy, slabosti srdce (neurotických obtížích) v období intenzivního tvůrčího zaujetí) a za tu dobu napsal, ač nedokončil, Proces, dokončil prózu V kázeňském táboře a jeden díl Ameriky. Potud o časových proporcích, jež lze vyčíst ve vztahu k Procesu. Kafka pracuje na Procesu v srpnu 1914, v červnu a červenci cestuje, realizuje a ruší zasnuby s Felice Bauerovou. Z hlediska sledovaných souvislostí vyplývá, že Kafka se mohl seznámit s reáliemi Švihova procesu v květnu, kdy se o záležitosti rozsáhle šířil český i německý denní tisk a kdy vycházela zvláštní vydání Národních listů v podobě sešitů. Tato vydání, obsahující podrobné zpravodajství o procesu dr. Švihy, kolovala jistě po Praze a bylo možno opatřit si je i později v létě a na podzim.

Bohumil Nuska, Jiří Pernes:
Kafkův Proces a Švihova aféra (Brno 2000)

FRANZ KAFKA A FELICE BAUEROVÁ

Události Švihova procesu jsou tedy v Kafkově románu latentně přítomné, ale získávají nadčasový rozměr a existenciální přesah.

Materiál Švihova procesu posloužil Kafkovi pouze jako výchozí látka, jako hrubá surovina a konkrétní aféra i soudní proces se nakonec trati povýšeny a přepodstatněny do roviny všelidské a nadčasové, v níž reálné prvky a úločky těchto prvků přeměněny, posunuty a přetaveny v nových souvislostech oživají propojeny a slity, naplněny společným duchovním nábojem. Otázky viny a odpovědnosti, vrcholící v kapitole „Ve velechrámu“, která stojí zřejmě u zrodu torza Kafkova románu, tvoří osu, na níž jsou přepodstatněné a jevově pozměněné prvky reálného procesu aplikovány. Proto také kontexty a celkové klima švihovských materiálů a Kafkova Procesu nelze ani při zjištěných souvislostech přímo srovnávat, jako nelze srovnávat určitou stavbu s částí stavebního materiálu, z něhož byla architektura vytvořena. Přesto i po transcendenci různých dalších pramenných vrstev díla, obsahujících složky autobiografické i fantazijní, chová Kafkův Proces řadu stop, které neklamně svědčí o podílu uváděného skutečného soudního procesu při formování počátků díla. Podíl oněch skutečnostních prvků nebo zlomků těchto prvků může snad zajímavým způsobem dokreslit stránky dosavadních interpretací Kafkova díla. S ohledem na vytčené vztahy ke Švihově aféře lze studovat i Kafkův zájem o byrokracii a formalismus soudního řízení jako úděsný obraz určitého typu obecně lidských vztahů.

Bohumil Nuska, Jiří Pernes:
Kafkův Proces a Švihova aféra (Brno 2000)

Josef K. marně hledá během svého procesu „vyššího soudce“, potkává jen nižší úředníky, což nás přivádí k podnětné úvaze.

Lze uvést pravděpodobnou možnost, že Kafka ze svého studia práv nebo četby znal historii nebo alespoň některé praxe českého barokního procesního řízení, jak vykrystalizovalo v 17. století a pokračovalo v 18. století a jehož období bychom našli v barokní praxi i jiných evropských národů. Tuto možnost alespoň nelze vyloučit. Nejen písemně vedený soudní proces, ale barokní procesualistika 17. a 18. století v různých podobách obsahuje takové složité záhyby

a „absurdně“ působící „kličky“, že tyto formy obsahují komickopříznačné fantazie absurdních soudních praktik v Kafkově Procesu. Nepřekvapí, že vnímavého posluchače nebo čtenáře mohla zaujmout často úděsná a dojmem bezduchosti působící formálnost pravidel písemného procesního řízení, onen důkladný formalismus procesů před Zemským soudem, procesů pokračujících a sunoucích se vlastním tempem při možnosti různých průtahů a suspenzí základního procesu po dobu trvajících dílčích meziprocesů a vyvolávaných žalovanou stranou, aby se oddálil závěr řízení nebo i zvrátil jeho výsledek.

Tak se soudní procesy táhly léta a desetiletí, ba trvaly až sto let a nebyly výjimkou procesy dvoustleté. Nalezneme tu formalistickou agendu, dokonce soud velké a malý, velké a malé úředníky, písaře a mistopísaře, vposledku pak nižší výkonné úředníky (zatímco nejvyšší do úřadu ani tak často nedocházejí). Proces postupuje v předepsaných termínech, dokonce ani účast stran není vždy nutná při jednání, neboť vedení procesů je v rukou advokátů a nikdo kromě advokáta se už v procesu nevyzná, nejméně pak prostý účastník pře. Proces se táhne při možnosti komplikací a průtahů (!) hlemýžďím tempem. Spletitost procesu dokresluje výskyt vedlejších sporů, drobných procesů v rámci velkého procesu, kdy žalobou proti žalobci se na nějakou dobu proces zmrazuje a úlohy žalobce a obžalovaného se vyměňují. K tomu dlouhé lhůty s možností odkladů řízení je ovšem zcela v moci právního zástupce: je nemožné vyznat se ve vlastním procesu bez advokáta. (Vzpomeňme Hulda, Titoreliho a Blockových výkladů.) Konec procesu je v nedohlednu, třebaže jeho chod je přesný v termínech a odkládaných termínech a suně se vpřed vlastně nezadržitelně, imanentně, byť se sebe většími průtahy a suspenzemi, tise, za zády žalovaných a žalujících, kteří vlastně nemusí být účastní jednání, jestliže proces je veden písemně a navíc řízen advokáty, až tu náhle - přijde rozsudek.

Bohumil Nuska, Jiří Pernes:
Kafkův Proces a Švihova aféra (Brno 2000)

Bylo již naznačeno, že ideovým vrcholem Kafkova románu je kapitola, v níž je Josef K. osloven knězem v chrámu a vzápětí vyslechne podobenství o dveřníkovi (text existuje i jako samostatná povídka). I zde je velmi zajímavé sledovat, jak konkrétní je pozadí tohoto obrazu.

Kdo znal Kafku a prostředí, v němž žil, ví, že Dveřník (z prózy Před zákonem) je přímý obraz portýrů v těžkých pláštích a dvourohých kloboucích, vousatých a s našťavaným výrazem ve tváři, kteří s žezly se zlatými hlavicemi střežili velké brány pražských šlechtických paláců a nedovolili klukům ani letmo nahlédnout dovnitř, odkud by vycházel silný nepohasínající lesk. Význam dialogu dveřníka s venkovanem, který chce vejít, je mnohotvárný a proměnil se. Kafkovy obrazy vlastně nejsou obrazy, nýbrž realita za obrazy, jimiž se svět a bytí prezentuje. Existence je výhradně symbolická, tragika symbolického bytí spočívá v neustálém a marném hledání významu symbolů.

Johannes Urzidil: To byl Kafka (Praha 2010)

Zároveň však má toto podobenství výsostně duchovní rozměr. Nezapomínejme, že Kafka je spisovatel jehož tvorba měla být v tomto smyslu absolutní („Psaní jako forma modlitby“). Pokud se nedokážeme rozhodnout, jsme na nejlepší cestě zmarnit svůj život. Ale rozhodnutí s sebou nese velkou odpovědnost za případný čin, a to nás léká. Kafka si toho byl plně vědom a sám na sebe kladl ty nejpřísnější nároky, jak to vyplývá i z jeho životního vyznání: „I kdyby vykopení nepřišlo, chci ho být v každém okamžiku hoden“.

Podobenství Před zákonem je myšlenkově mravním a umělecky autorským jádrem Kafkovy tvůrčí osobnosti. „Před zákonem stojí dveřník.“ Zákon se zde tedy jeví jako budova, před kterou (respektive před jejím vchodem) stojí vrátný, dveřník. Jeho úkol je jasný. Kdo chce dovnitř, musí mít jeho souhlas, bez něj nemůže projít. Taková je alespoň obvyklá funkce dveřníků.

Zákon jako budova je vžitá představa. „V domě mého otce jsou mnohé příbytky,“ praví se v evangeliu. Zákon platí jako pravda a přebývat v pravdě je výsadou určitých lidí. (Flaubertovo *ces sont dans le vrai* Kafka často citoval.) Myšlen není samozřejmě „zákon“, který lidé vyvodili z jednotlivých jevů, nýbrž ten, který určuje lidské bytí, „morální zákon“, skrze nějž člověk existuje mravně, tedy jako člověk, a který vzbuzuje stejně jako hvězdné nebe bázeň a obdiv. Avšak

zákon, který má Kafka na mysli, znamená ještě mnohem víc než Kantův zákon, samozřejmě i mnohem víc než všechny právní konstrukty, které Kafka vzhledem ke svému právníckému studiu musel znát. Jeho dům zákona je v podstatě vystaven podle pravidel židovského souboru zákonů, který stojí na Tóře, tedy na jejím výkladu, a učení Talmudu. Není to ovšem tak, že by měl Kafka na mysli přímo židovský zákon jako takový; volí ho jen jako základní příklad, který je mu nejbližší, a který může každý nahradit vlastní morálně určující zákonností. Kafka má na mysli vznešený konstrukt bytí vycházejícího a chráněného božským ujednáním a vykopeného od útěku a hledání.

Dveřník, který stojí před touto budovou zákona na stráži. Proto není nějaký židovský synagogální sluha, může to být jakákoliv osoba, již jsou svěřené klíče, ale vzezení dveřníka ho jednoznačně zařazuje do středoašijské mongolské oblasti. Kafka však přesto vychází z židovských představ, což poznáme hned v druhé větě. „K tomuto dveřníku přijde muž z venkova a žádá, aby byl vpuštěn do zákona.“ Proč právě muž z venkova? Už před lety jsem poukázal na to, že tady Kafka používá talmudický pojem, který v hebrejštině

zní „am ha-arec“ a znamená „lid země“ nebo „nevědoucí laik“ na rozdíl od zasvěcených učenců (Řekové by řekli lidé z kraje). Tento am ha-arec neboli muž z venkova má horoucí touhu vstoupit do zákona a žít v něm jako ostatní nebo aspoň většina. Nechce být outsiderem, touží být jako druzí. Ale dveřník ho teď nechce vpustit. Slovo „ted“ je důležité. Dávám am ha-arecovi naději. Možná bude smět vstoupit později. „Možná,“ odpoví dveřník, „ted však ne.“

Brána k zákonu je otevřená, ale dveřník je obr, proto zcela zakrývá pohled dovnitř, a teprve když poněkud ustoupí (a zdá se, že náhodou), může muž z venkova alespoň nahlédnout dovnitř, a to se ještě musí sehnout. Je to tedy namáhavé, a navíc to, zda se mu vůbec podaří na okamžik pohlédnout přes práh zákona, nezávisí jen na něm samém, nýbrž na svěvoli dveřníka. Úsilí a sehnutí muže snažícího se o vstup do zákona vyvolá u dveřníka jen výsměch: „Jestli tě to tak láká, zkus vejít dovnitř přes můj zákaz. Ale pamatuj si: jsem mocný. A jsem jen ten nejnižší dveřník. Jenže dveřníci stojí v každém sále, jeden mocnější než druhý. Už jen pohled na třetího z nich je i pro mě nesnesitelný.“ Je tedy stanovena celá řada přísných podmínek, než se člověk stane kandidátem pro postoupení do vlastního hájemství zákona. (Člověk si mané vzpomene na svobodné zednářství nebo na Kouzelnou flétnu.) Otázka však zní, jestli je vůbec kandidátem.

Hned si všimneme, jaké podezření Kafka chová. Nevědoucí, který touží po zdánlivě něčem tak samozřejmém, jako je vláda (údajně) všeobecného práva, totiž „vstoupit do zákona“, by se mohl rozhodnout, že bude sám jednat bez ohledu na hrozivého dveřníka, který se před ním tyčí jako svědomí, jako mentor zodpovědnosti, a začíná ho zastrašovat: Podívej, do čeho se pouštíš! Už já jsem nepřežitelný. Ale já jsem jen začátek. Jakmile budeš jednou vpuštěn, každý další krok bude pro tebe ještě těžší a nebezpečnější. Výslovně se praví: „Takové obtíže muž z venkova nečekal.“ Zdá se mu, že tady něco není v pořádku. Proč by měl být vstup do zákona tak strašlivě těžký? Muž z venkova se zarazí a zvažuje, jestli nemá přece jen vstoupit. Ale pohled na dveřníka je tak hrozivý, že se am ha-arec této myšlenky vzdá a rozhodne se raději počkat na svolení. Všimněme si: rozhodne se, že se nerozhodne.

Johannes Urzidil: To byl Kafka

ETHAN ROWAN POPE: KAFKŮV PROCES

aréna

91609

komorní scéna

28. října 2, 701 85 Moravská Ostrava
www.divadloarena.cz

Vstupenky si můžete rezervovat v pokladně KSA

Telefon: 595 155 595
e-mail: rezervace@divadloarena.cz

PROSÍME CHOĎTE VČAS,
po zahájení představení není možný přístup do hlediště.

Práva k provozování díla zastupuje DILIA
divadelní, literární, audiovizuální agentura
Krátkého 1, Praha 9.

Divadelní inscenace realizujeme za finanční podpory
Ministerstva kultury České republiky.

Činnost Komorní scény Aréna
příspěvkové organizace statutárního města Ostrava,
je financována z rozpočtu města Ostravy.

OSTRAVA!!!

IANDERSON
ADVERTISING®

ČESKÝ ROZHLAS
OSTRAVA

program
společně s věstí Čtenář

ptakřítovací plochy